

List

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljuo pošiljajo opravištvu v nunskih ulicah v tiskarno Karol Mail-ling-ovo. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 sold., če trikrat, 15 soldov.

Kakšni možje imajo se voliti v starešinstvo.

II.

Ker je volitev občinskih zastopnikov velevažna stvar za vse občinarje brez razločka, kakor smo zadnjikrat pod tem naslovom povedali in kar vsak pripoznati mora, je neobhodno potrebno, da volilci dobro pazijo na možje, koje mislijo v starešinstvo spraviti, ali imajo za tak posel tudi potrebnih lastnost.

Starešinstvo mora pred vsem pravično biti proti vsem občinarjem, naj si bodo bogati ali ubogi. Vsak občinar nosi svojemu premoženju primerna občinska bremena; naravno je, da uživa tudi pravice onim bremenom primerne. Vsled tega mora biti občinski zastopnik mož pravičen in v esten, ki ne gleda pri občinskih zadevah na prijatelja in znanca, ampak le na to, kaj tirja pravica. Sebičnežev tedaj, mož, ki nimajo vesti, kakor rečemo, nikar ne voliti v občinski zastop; drugače boste se pritoževali zaradi krivic in pristranost, koje boste prestajali, pa brez vspeha; vaših pritožeb ne bo noben poslušal. — Pravičnih mož, vestnih zastopnikov pa ne najdete v osebah, ki niso pravi kristjani. Kdor ni pravičen in vesten Bogu, ni tudi ljudem. Tukaj velja: Dajte Bogu, kar je Božjega, in cesarju, kar je cesarjevega. Kdor spolnuje prvo, pri njem je upati, da bo spolnoval tudi drugo. — Hočete tedaj imeti v starešinstvu mož pravičnih, volite si pravih kristjanov, kristjanov ne le po besedi, temveč po dejanji.

Starešinstvo mora drugič pri tem ostati, kar je enkrat za pravo spoznalo,

kar je sklenilo. Sklepati v starešinstvu pa ne izvrševati, je naj huja demoralizacija. — V ta namen je potrebno mož značajnih in stalnih, kojih ne omaja vsak pihlje ali veterc, ki ne dajo z lepa se spraviti v kozji rog. Za starešine tedaj niso sposobni možje, ki so po svojem stališči preveč odvisni od drugih, posebno oni ne, ki so preveč zadolženi, ki vsled tega nar prvo za to skrbijo, da se svojim upnikom ne zamerijo. Mož, ki je zadolžen, ima sto in sto ozirov; ako sedi v starešinstvu, bo overal vsaki sklep, ki bi znal svojim upnikom protiviti, in če tak sklep nič manj obvelja, bo zatislil obe očesi, kedar ga prelomi njegov upnik. — V starešinstvu vsled tega ne volite mož preveč odvisnih, ker taki so redko stalni in značajni.

Dopisi.

Iz goriške okolice. „...Nova cerkev, danes posvečena, bodi bramba in zavetje veri, novoustanovljena šola pa zavetje znanju“ — ali z drugimi besedami „veri in omiki“ bodi posvečen ta kraj! Tako se je glasil stavek v napitnici, ki jo je našemu prečast. višemu pastirju, prevzv. knezo-nadžskofu na čast in zdravje govoril prevzv. preblagor. g. grof Karol Coronini (nekdanji dež. predsednik Salzburški in pozneje župan goriški, grajščak Kronberški) dne 18. oktobra t. l. v Kronbergu.*) Ta dan se je ondašnja nova cerkev posvečevala. — Med Solkanom

*) Ljudje izgovarjajo „Kromperk“ ali „Klomperk“; ime je dala kraju nemška grajščina „Kronberg“. To je rodovinski pridevek enega rodu grofov Coronini-ov. PIS.

in Šempasom, o podnožji gora, ktere obdajajo Goriško dolino od severoizhoda nekaj na ravnem, nekaj po predgrčih je polno raztresenih hiš in vasic (z raznimi imeni), ki so bile od nekdej staroslavni Solkanski fari pridružene. Poddružnih cerkvic je bilo v teh krajih troje: sv. Katarine (sred gore sv. Gabriela), prsv. Trojice spodaj na planem in tam proti Šempasu sv. Magdalene v Loki. Poslednja vas je blizu 1 1/2 uro hoda od Solkana. K maši so se ljudje še kamor bodi zaletali, ali h krščanskemu in šolskemu poduku v Solkan hoditi, bilo jim je predalet. To neprilicnost je duhovska oblast bila že davno spoznala in ljudje sami so tudi že l. 1856. prosili, naj bi se jim napravila posebna duhovnja; vložili ste to prvo prošnjo vasi Loka in Kronberg. Resno obravnavati se je začela ta zadeva po smrti Solkanskega fajmoštra g. Fil. Perica l. 1864. Dne 25. maja 1867 je Solkansko občinsko starešinstvo*) enoglasno sklenilo, da se ima napraviti v Kronberku samostalna duhovnja in torej tudi nova cerkev zidati in farovž. Ali — kako dolga in težavna je pot od tacega sklepa do njega izvršitve, tega bi nikdo ne verjel, kdor ni imel s tacimi rečmi opraviti. Nar pred je nastal hud prepir med Ločani in Kronberci zaradi mesta, na katerem bi se imela cerkev zidati pa tudi še družih nepotljejev in ovir se ni manjkalo. Resna volja in prepričalna beseda od onih oblasti, ktere so obravnavo gonile, je zadržke premagala za toliko, da se je 24. junija 1869. na naj pristojnišem mestu, pray na sredi vseh vasic, ki so se imele v novo duhovnijo vdružiti, s primerno svečanostjo temeljni kamen položil. Ali zdaj še le so se začeli hudi dnevi za glavnega izvrševalca škofijstvenih določeb, mons. Št. Bensa-o tačas ordinariatnega kancelarja in

*) Omenjene vasi spadajo — tudi zdaj še — k županiji Solkanski. PIS.

LISTEK.

TRENTA.

(Dalje.)

Ločiva se od Soče, Trenta je skoraj tri ure oddaljena, sama nama ne pride naproti. Še vedno je bistra Soča kažipot po stisnjeni grapi naprej; pod nogami hrešči brušen kremen skozi in skozi; kedar jezno stopiš, švigne iskra spod kovane kopice. Stranski steni pa nesti več tako žalostno suhi, pusti; se ve da se le smerekova pritlikovina po njima obeša; pa redki lasje so vendarle boljši, kot čisto plešasta čepinja. Za dobro uro hodá dospeva do borne, pripotne bajte, ki ima na eni svojih trebušnatih stén hinavskotolažilno, kositarsko tablo obešeno, na ktere se v velikih črkah črní: „Županija Trenta.“ Marsikter popotnik se je pri tej zapeljivi plošči oddahnil in hvaležno zdihnil: čast bodi Bogu, smo vendar enkrat v Trenti; pa stavim, da je kmalo potem nejevoljno rentočil po poti,

ker se mu še precej dolgo zaželjena Trenta odnikoder ni hotela pokazati. Potrpljenja treba, saj je Vsemogočni zdolbel tako dolgo korito. Polagoma začanja se stisnjena dolina odperati, vedno višji kópe vzdigujejo se pred očmi tam v daljavi; slednjič se zabelijo z malo vzvišane ravnice hiše, ki sostavljajo spodnjo Trento ali Log. Log je od treh strani z velikanskimi pečinami ograjen; oče Triglav ponosno gospodari nad vsemi temi fantastično všpičenimi, razklanimi, zobčastimi, kopastimi golovci; vso svojo gorostasno rast od podnožja pa do meglenastih dveh glavá predstavlja primorskej strani; z vsemi tremi glavami pa le Kranjce pozdravlja, morda iz hvaležnosti, ker ga pogostejše opevajo. V spodnji Trenti je sovođenj dveh Sočinih izvirov. Bistra Zadnjica se še za čuda mirno privleče izpod Triglava, bobneča Šnita pa grozovito pridivja v penečih slapih izpod Travnika po postranskem, severnem žrelu; pod Logom nastopita divjačka nerazločljivo zvezo, odvržeta maloznani planinski imeni in pod znano firmo „Soča“

valove v morje drvita. (Pod spodnjo Trento začenjajo se združeni studenci in studenčki imenovati Soča; zato se mi je kaj čudno zdelo, da je nek potopisec v 39. listu Danice slišal pod Bovškim mostom Sočo bobneti; blézo je le Koritnico slišal divjati, ki priteče izpod Bovškega mosta in se nad Cez-Sočo v Sočo izlija).

Spodnja Trenta šteje ob obeh bregovih Zadnjice kakih deset hiš, ki so si edine v teh pokrajinah toliko bližuje, da bi se smele mala vasi imenovati. Tu je še nekoliko precej gladkih travnikov; čvrsta zelenina se prijetno odlikuje od sivih pečin; smeja se se trate kakor srečne oaze izmed bornjih njivic, ki so, kakor krpe po beraškej halji, tje in sem po ravnini in kotlini naštepane in neredno posute z mogočnimi skalami, kakor, da bi se bili tu velikani nekdej za kratek čas kúpali. Celo nekoliko skrčeni jablan, češpeljevih in orehovitih dreves zdihuje tu v pregnanstvu; s Heinetovo samotno smreko tožijo svojo britko osodo srečnejšim, košatejšim bratom in sestram doli po deželi, ka-

za fajmoštra Solkanskega, preč. g. Fr. Podreka-o, ki sta zidanje vodila. Zdaj je manjkalo denarja, zdaj delalcev, tu je hudobija nagajala, tam spet neumnost ali nemarnost. Vkljub vsemu je bila cerkev po načrtu g. nadinženirja K. Baubella-e v dveh letih dozidana ter se je 5. novembra 1871 za silo blagoslovila. Dne 15. tistega meseca je prišel prvi vikar č. g. J o ž e f B a j e c, kateri je začasno stanoval v grof Coronini-evem gradu pol ure gori od nove cerkve. Novi mladi vikar je bil odsihmal duša novi ustanovitvi v vsakem oziru; je pa tudi mož za to, da mu jih ni para. On je imel zidanje cerkve in zvonika dovršiti, on za farovž in za šolo v njem, on za tisuč reči v prazni cerkvi in zunaj nje skrbeti; on si je moral svojo duhovno občino še le ustvariti in uravnati. In kaj premore razumnega, gorečega, priljudnega duhovnika beseda in dejanje — je vsak lahko videl in z roko potipal 18. okt. t. l. Krasni novi farovž sicer že leto in dan stoji; vrt in vinograd krog njega in cerkve kinčata ju nekaj že od predlanskega in lanskega leta, nekaj od letošnjega poletja sem. Ker je g. vikar v sadjereji, vinstvu in sploh v kmetijskih rečeh izurjen, je vse, kar on počne, faranom v zgled in poduk. Pa ne le zunaj cerkve je g. vikarjevo delovanje zgledno, temuč in posebno v cerkvi. Ne le, da je cerkev že skoraj z vsem potrebnim preskrbljena, da ima klopi, krasen križev pot, lepo nebo, velik lesteneč, lično prižnico i dr., ampak krščanska občina je že tako uravnana in podučena, kakor da bi se bila duhovnija že pred sto leti ustanovila. G. vikar je svoji občini učitelj petja in z gospodično sestro pevovodja.*) Za to pa je petje ubrano, da bi ga človek neprenehoma poslušal. Nadejamo se, da ga kak mojsterskaza-organist tako precej ne pokvari?! Ubrano pa je ravno tako umetno petje na note, kakor občno ljudsko po cerkvi. — Že poprej v gradu in zdaj v novem farovžu g. vikar pridno tudi šolo ima; mladina je že vsa prerajena. In tako je imel g. grof C. prav, da bode Kronberska cerkev in šola zavetje veri in omiki. Res, kdor je poprej sicer naravno romantični, pa duševno pusti kraj poznal, in ga zdaj vidi,

*) G. vikar je iz pevske rodovine.

PIS.

kor se polomljen duh tužno ozéra po bratih, katerim plodnejši tla, milejši obnebe duha redijo in vedrijo. Spodnja Trenta je sedež tukajšnjega pastirskega plemstva in relativne bogatije; tu so hlevi, v katerih po 30 ovác bleketa in po 40 kozá mekeče. Dva exžupana tu počivata od trudapolnega, večletnega vladanja precej opozicijskih Trentarjev; trije podžupani v djanski službi pa še sedaj krepko zastopajo spodnje Toryste proti gorenjim Wighom.

Spodnji imajo med seboj tudi gozdnega čuvaja, ki jim skrivnosti Bovških mandatov in razzodeb razvozluje, pisma piše ali prebéra; pri vseh teh postrežbah ima vendarle bore čuvaj dosti nevgodni položaj, ker mu lahkomisljeno poškodovanje gozdov marsikako sitnost in kolizijo napravlja. Omenim še „hotel garni“ pri Jagerju, obiskovala ga pa ne bodeva, ker ne vem, je-li ravno sedaj njegov hram tako srečen, da bi gostovala v njem kaka „lémpa“ vina, žganje pa preveč smódi kultivirane čeva; druge pijače pa Jagerwirth ne toči za prodaj, ker nezbirnim Trentarjem v vseh telesnih nadlogah popolnem zadostuje kapljica žganega.

(Dalje prih.)

mora nehoté vsklikniti: Hvala jim, ki so to duševno ognjišče in središče napravili.

(Konec prih.)

Iz Prvačine 22. oktobra. — (Birma.)

Danas na sedmo leto so imeli Prvačanje sopet veselje, videti in sprejeti svojega vikšega pastirja, prevzvišenega knezo-nadžkofa. — Da! Prvačanje znajo ceniti svojega vikšega pastirja in znajo gu tudi dostojno in srčno sprejeti. Pokazali so o tej priložnosti sopet svojo umetno znajdljivost in svojo prisrčno udanost. — Tri slavoloke so napravili. Prvega na mostiču pri opekarnici (po domače: pri fornaži), kjer začnejo prve Prvaške hiše od Gorice gor. Drugega na podnožji drevoleda, ki pelje od skladovne ceste gor v vas in v farno cerkev. Tretjega na stopnicah pred cerkvijo. — Nj. prevzvišenost so došli ob 8. uri iz Gorice. Njih prehod je oznanjevalo daleč okrog veselo pritokanje zvonov in glasno pokanje možnarjev, ki je trajalo ves čas Njih navzočnosti. Pri prvem slavoloku so Jih čakali farmani bližnjih hiš. Pri drugem slavoloku Jih je pozdravil Št. Peterski dekan v imenu zbrane duhovščine, občinskega zastopa in zbrane množice. Tu je stala šolska mladina in birmanci s cveticami in venci pod vodstvom starega pa vrlega učitelja Ant. Zorn-a, da je prejela prvi blagoslov od Nj. prevzvišenosti. — Sveto opravilo je pričelo ob 9. uri in je trajalo do poldne. Primeren govor je imel Št. Peterski dekan. Njegova mila beseda gre do srca. Pri Nj. prevzvišenosti ne pozna se starost. Birmaje šli so trikrat gor in dol po cerkvi, brez da bi se bili kaj odpočili. — Farna cerkev sv. Andreja je čedna ter razveseli oko in srce vsakega kristjana. Njo kinča o velikih slovesnostih troje bander; dve med njimi sežeti skoraj do stropa. — Obnašanje farmanov in otrok v cerkvi je izgledno. Tudi zunaj cerkve in po dokončanem svetem opravilu bilo je njih obnašanje dostojno brez naj manjšega šundra. Prvačanje so t a k t n i, ki dobro razumejo, kaj je takemu dnevu pristojno in kaj ne; niso sploh bogati pa blagega srca; beseda in želja domačih duh. pastirjev pa tudi obč. mož, je za njih povelje. — Obed je bil v novem farovži, gotovo naj lepšem v celi ipavski dolini pri fajmoštru A. M. Proti koncu obeda se je Prvaška godbena banda Nj. prevzv. poklonila: bilo jih je 14, v sredi so imeli slov. zastavo. Svirali so ces. pesem in par drugih slovenskih. Fantič z malim tamburjem je pravi original, vreden da se ga naslika. — Po petih popoldne so se odpeljali Nj. prevzvišenost spremljevani od sopet obilno zbrane množice.

Od gorenje Soče, 16. oktobra. Od kar se je med nami zarodila mladoslovenska svojat, i je ta v družbi vsih brezvernih duš tudi Slovence zamotala v „kulturni boj“ zoper Cerkev; utihujejo bolj i bolj trezni glasi za naše narodne pravice, kakor, da bi nam mladoslovenska zveza s skazaliberalci bila dala popolno enakopravnost i vse narodne pravice v javnem življenji; pa podpri si s shladno roko svoje čelo i sprevidel boš, da gremo rakovo pot. Kam je prešla vsa narodna naudušenost i gorečnost brez katere je vsak boj uže naprej na pol izgubljen? Ni dolgo, ko sem Glasovim čitateljem poročal, da se je jel narodni jezik pri nas v novič odrivati iz cesarskih uradov, posebno iz c. k. okrajnega šolskega sveta, pa upal sem, da možje, ki sede v tem svetu i so nekđaj kot domoljubisloveli, ne bodo molčali, a motil sem se. No! od kod ta mlačnost, ta zanikernost? Ali ni vse to peka libe-

ralne zveze z mladoslovinci? Možje imajo pač marsikake skrbi, ali zarad narodnosti je videti, da mislijo prav kakor dr. Razlag: „vsak naj sam za-se skrbi, da svoje narodnosti ne izgubi, ali da si jo ohrani.“ — Opravljanje, pepir, boj zoper Cerkev i duhovstvo, to živi našo skazaliberalno svojat, to jo naudušuje, to jej je „delo za narod.“ I vendar, ali ni ravno duhovstvo naj zvestejše branilo i brani naj svetejše narodne svetinje: narodnost, jezik, vero? Pa naj gre liberalizem svojo pot! Duhovstvo pa, kolikor več ima zopernikov, toliko več naj djansko skazuje svoje čisto domoljubje; posebno začne naj brezizjemno slovenski uradovati. V tem oziru je Goriško duhovstvo v zadnjih letih storilo velik korak naprej, a mnogo je še želeti. Tudi cerkvene račune izdelujejo nekteri slovenski, a lih pri teh se vidijo glede obrazcev ali formularov sitne neušečnosti. Vem, da so društvena tiskarna sv. Mohora i dr. narodne tiskarne naznatile, da imajo vse potrebne tiskovine tudi v slovenskem jeziku v zalogi, a ni mi znano koliko cerkvenih oskrbništev se je uže posluževalo slovenskih obrazcev. Koga pa bi ne bodlo v oči videti slovensko izdelavo v nemškem formularu? Nekteri pa svoje nemške račune izgovarjajo ravno s tim, da nimajo slovenskih obrazcev. Ker se ravno bliža čas računov, se mi zdi prav da „Glas“ dotične gospode i urade zmisli na omenjeno pomanjkljivost, ob ednem pa opomnim našo tiskarno v Gorici, da je tudi ona obljubila priskrbeti omenjenih tiskovin, a ni se še bralo v Glasu, je li dano obljubo uže dopolnila ali še ne?*)

Od gorenje Soče, 19. oktobra. Čestiti gospod vrednik! Vi želite dopis o visokej komisiji ces. namestnika i spremljevalcev, ki so predzadnji teden ogledovali nove tominske ceste i kobarisko blato. V take sitnosti i prepire se ne utikam rad — od tod moje molčanje.

Sprejeli so visoke gospode Tominci i Kobaridci prav slovesno, peljali so se jim naprot i streljali so jim. Pa to so o tacih priložnostih navadne reči, posebno tukaj pri nas.

Nove ceste za Tominom so gospodom se ve da dopadle; no! bile so pa tudi potrebne (a mnogo jih še manjka). Iz neukretnih kolovoznic i klancev so postale gladke ceste, a še se spodtika marsikdo.

Poredni jeziki pravijo, da sti šolska i cestna blagajnica kot skupni stroj gladile te ceste; boje zato, ker ceste i šole, obojno je pripomoček i sredstvo do omike. Pa dosti tega, da može cestarje i šolnike ne spravim v lase.

Nove ceste so bile ušeč g. baronu, posebno se jih veselé naši občinarji; mene pa, povem vam č. gospod urednik! kar jeza grabi. Prejšnemu g. glavarju gre res zaslužena hvala, kakor se mu je izrekla uže večkrat, ali ubogega kmeta moram milovati. Potika se po svetu, da si kaj zasluži, da more državi davke plačati; no! potem naj pa zopet sam skrbi za vse domače potrebe, za občinske, šolske, cestne . . . „Bes te plentaj! ali nam ni naš državni poslanec pridobil zdatne državne podpore za ceste? Ravno tu je madež, in sicer dvojni: za nas i za vlado. Za vlado: ali nima ona dolžnost za ljudski blagor skrbeti? pomoči posebno tam, kjer si ljudstvo samo ne more? Koliko pa je uže storila za nas zancmarjene hribovce od Tomina do Predila? koliko težko obdačenih občin je še brez vsake vozne ceste! Kaj malega nam vrže za

*) Mailing-ova tiskarna ima vsakovrstne registre in formulare za urade na prodaj. Ured.

plačilo, ako za svojega zastopnika volimo njega uradnika. Za nas: ker naše ljudstvo nima poguma postaviti se na svoje noge, ker se je za majhne obljube i drobtinice dalo premotiti i porabiti za vladno orodje zoper svoj narod, v svojo škodo. Pokojni dr. Toman ni bil vladni uradnik niti privržence, pa imel je pogum i je vedel vlado i državni zbor prepričati, da je dolžnost vlade, da iz državnih pomočkov skrbi za ceste, kjer je to ljudstvu pretežko: no, opustila se je cesta čez jezerski Vrh (prehod iz Kranjskega na Koroško) ter uže lani je drdral poštni voz ob Kokri po ravnej cesti, izdelanej na državne stroške. Nam pa za vladnega poslanca vrže le nekaj podpore. Ko bi ustal kak Prešern med nami, gotovo bi pel: „Vera v se nam je vzeta“.

Drugi dan so gospodje šli ogledovat kobariško blato. Župani okolice, ki so nasprotni sedanjemu načrtu izsuševanja, so se zbrali v Kobaridu, ter so g. namestniku izročili svoje pritožbe. G. baron je bil z njimi kratkih besedi, več sta z njimi govorila gg. svetovalec W. i glavar Š. Gospodje so obhodili vse močvirje, potem določili, da se ima delo začeti precej meseca novembra, glede pritožbe pa dotične može potolažili z obljubo, da se bo gledalo tudi na njih želje; popoldne so počivali pri županu.

Obžalovati je, da se možje niso vsi zedinili ter delo prevzeli v svoje roke, kajti zdaj bo delo morala voditi vlada a inženir, ki bo delo nadzoroval, ne bo zastoj kobacal dve ali še več let po znanem blatu. Tako si ljudje sami kradejo denar iz žepa.

Razpor, slišim, da izvira posebno iz dveh uzrokov. Nekterim domačim je načrt dela preveč radikalen (tudi inženirji niso edini) ter predrag, posebno so nasprotni novej strugi, ker bo prerezala i razkosala več travnikov. Drugi t. j. Trnovčani, Dreženčani i Kotarji pa pravijo, da so za lase pritirani v to družbo, ter se branijo stroškov.

Poročilo k dotičnej deželnej postavi o izsuševanju pa trdi, da zarad ceste ob močvirji, kjer je bila deloma večkrat pod vodo, i jo one občine potrebujejo. A to uprašanje nočem razpravljati, dotične občine bodo uže našle pot, da se porazume.

V Ljubljani, 16. oktobra. — (Nova realka.) — Naša hranilnica je v spomin 50letnega obstanka svojega sklenila postaviti monumentalen spominek, kar je bilo dovršeno v sredo 14. t. m. Velikanska palača — novo realkino poslopje — išče ne samo v Ljubljani, temveč daleč okrog sebi enake. V vsakem oziru sme se imenovati tempelj posvečen vednostim. Da se je svečanost še povzdignila, povabili so tudi ministra za nauk in bogočastje Stremayr-a, ki je dospel v torek zvečer v belo Ljubljano. Na kolodvoru so ga sprejeli uradniki, med njimi vit. Widmann, dr. Kaltenegger, župan Lašan, več občinstva iz nenarodne stranke in nekaj učencev. Hitro po prihodu obiskal je minister knezoškofa, bil je tisti večer v gledišči in pri deželnem glavarju.

Svečanost se je začela 14. brez službe božje. Ko so se zbrali povabljeni v predvoru in ko je minister došel, pozdravil ga je g. Sevnig, predsednik hranilnice, direktor Janežič pa je prebral darilno pismo, ktero se je potem v kamen uložilo, enako tudi po en iztis v Ljubljani izhajajočih časopisov in zdaj v Avstriji veljavnega denarja. Med tem je pevski zbor pel veličastno

„das ist der Tag des Herrn“. Ogledali so potem vse prostore, in došli v velikansko dvorano, začeli so se oficijelni pozdravi, govori in kar sem spada. Tu moram omeniti, da se je govorilo tako, kakor bi bili kje tam v rajhu, ne pa v sredi Ljubljane, v sredi Slovenije. Deutsche Schule — freie Forschung — Hoch! Taki in enaki glasi so se čuli; ustavoverci že znajo delati za nemštvo, tudi če je na kvar deželi. Minister jim je pa vendar nekaj štrečno zmešal, namesto, da bi šel v kazino h kosilu, podal se je na železnico in z brzovlakom odpeljal se na Dunaj. K banketu jih je prišlo prav malo, še celo profesorji realke niso bili vabljeni, v sveti jezi so se torej odpeljali v Zalog — kosit.

Ogled.

Avstrija. — Pred 14. leti je presv. cesar z oktobersko diplomom razveselil svoje narode, ker je zagotovil posameznim kraljestvom in deželam njih pravice in avtonomijo. Od tistega dne do današnjega pa so se zgodile razne spremembe v ustavnem življenju. Vendar narodom je oktoberska diploma še vedno zvezda, ki jim upanje daja na boljšo prihodnost. Ta dan se je zopet odprl državni zbor. Obe zbornici ste imele sejo, če tudi še ni bilo vsih poslancev nazočih. Prva seja v obeh zbornicah bila je suhoparna, nekteri na novo došli poslanci so storili navadno obljubo, utemeljevala sta dva druga svoje predloge in predsednik je dal prebrati dvojno interpellacijo, pa je bila seja pri kraji. Finančni minister Depretis je predlagal zbornici proračun za leto 1875. Vsega skupaj potrebuje 381 milijonov 782.000 gld., dohodkov je pa 269 milijonov. Lansko leto pred borznim polomom so finance lepši cvetele, samo na dohodkih je državi škode za 12 milijonov 372.864 gld. Dan prej so imeli posamezni klubi svoje shode, tudi federalisti, grofa Hohenwarta pa še ni na Dunaji. Na Dunaji še druga reč pozornost na se obrača. Mestno starešinstvo je namreč sklenilo, da se s 1. novembrom t. l. morajo vsi mrličji pokopovati na tako imenovanem centralnem pokopališču, kjer bi toraj katoličani, judje, protestanti, staroverci, turki in vsa druga sodrga skup počivali v neblagoslovljeni zemlji. Mestni očetje so pa liberalci prve vrste, toraj so dovolili judom in protestantom posebni kot, — le katoličan naj leži v jami v družbi z opičarjem, bogotajcem, samomorivcem. To preseza že vse meje, zatoraj je nadškofijski ordinariat se pritožil pri namestništvu in tirja, da se tudi za katoličane poseben prostor odkaže, da se blagoslovi in nanj postavi kapelica ali vsaj križ.

Daleč smo že prišli z liberalizmom. To kar je judu dovoljeno, se katoličanu odrekuje!

Na Češkem so bile, kakor smo že zadnjič omenili, zopet volitve za državni zbor. Voljeni so samo staročehi, le v dveh volilnih okrajih sta zmagala do sedaj mladočeha Trojan in Sladkovsky, in še tu z majhno večino. Ali pojmeta ta dva tudi v državni zbor, bo pokazal prihodnji čas.

Na Ogrskem je skoval finančni mi-

nister načrte novih davkarskih postav, pa je slabo zadel. Vsi časopisi mu očitajo, da ne zna veliko več, nego stare davke povikševati in še nove dodajati. Takih ministrov se menda ne manjka.

V Zagrebu je bilo odprto Franc-Jozefovo vseučilišče 19. t. m. Svečanost je bila sijajna. Pri veliki maši, pri odprtji, pri banketu, v gledišči, zvečer pri razsvitljavi mesta bilo je ljudstva silno veliko in poslanci vseučilišč in zunanjih dežel, kakor tudi učenih družeb bili so sijajno sprejeti, pred vsim pa škof Strossmayer, ki je ustanovitelj vseučilišča. Med pozdravi se je odlikoval — kakor časniki poročajo dr. Costa-e pozdrav, kot zastopnika slov. matice.

Zunanje države. — Zadnji čas so časopisi močno govorili, da se je bati vojske. Kriv prelivanja krvi bo Bismark, ki po svojih agentih rogovoli po Španjskem in podpira na vsih straneh Serrano-vo vlado. S tem pa meri na to, da Francosko v zadrego in na zadnje v vojsko spravi. Nevolja je velika, prej ali poslej pride gotovo do boja, upati pa se sme, da ne bo pruska samo enega nasprotnika imela.

Domače stvari.

(Iz Bovca 19. okt.) Ljubezen sega čez grob. To so v djanji pokazali duhovni Bovške dekanije danes, ki so na 30. dan po smrti nepozabljivega mons. dr. Hrasta razum enega, kateri se je ravno ta dan preselil, po slovesno opravljenih biljah dar nove zaveze za dušo pokojnega vodje opravljali. Ljudstva je bilo še precej skupej pri tej ginljivi slovesnosti. — Darujejo za monument:

Fr. A. Košuta, dekan 5 gl. — Andrej Leban 5 gl. — Franjo Smrekar 5 gl. — Franjo Ceket 5 gl. — Anton Flander 5 gl. — Janez Kurinčič 5 gl. — Andrej Urbančič 5 gl. — Janez Likar 2 gl. —

S Komna: G. Jos. Tončič 2 gl. — Andr. Ferfolja 1 gl. — Ant. Mahnič 1 gl. — Joan Gerbec 1 gl. — Jos. Godnič 1 gl. — Jož: Golja, vik. v Lomu 7 gl. — Anton Keber 2 gl. — G. Peternel, vikar v Štandrežu 2 gl.

(Za pogorelce v Čepovaau) daruje občina Kožbana 1 gl. 70 sl. — Brestovico 5 gl. — šebrelje 14 gl.

(S Komna) se nam poroča: Zadnji dopis „S Komna“ v Vašem listu je zbudil pri nekaterih nejevoljo. Očita se dopisniku ob enem surovost. Zakaj to? Pervič, ker resnico govori, a resnica, kakor znano, „žge in peče“; drugič, ker je znal in zna Sch.-tov povsod in vedno v javnost prodirajoči sitni „jaz“, pred katerim se človeku studi, ljudi takó obračati, da so vedno ploskali in kimali, akoprav bi znal vsaki dečko klasificirati njegove besede za zlobni „humbug“; take servilnosti pa nij mogoče sleči, kakor se kožuh sleče; in ker si je upal dopisnik pogledati Sch.-tu prosto v obraz, tedaj je surov; in tretjič, ker je prav ta „nesrečni Glas“ Sch.-ta pobožal. „Glas“ bi bil moral pokrivati ga s plaščem kerščanske (sic!) ljubezni, in patrón onega 12. letnega furlanskega dečka bi bil moral fanta nagovarjati, da bi radovoljno sam ob sebi pokazal in ponudil še ono stran telesno, ki nij imela še časti občutiti Sch.-tovega kopita! In tedaj bi se morda glasilo: „Hoch Glas“! Te-

daj bi se reklo, da je njegov dopisnik do gerla poln „humanitete“! — Sicer pa slišim, da se daj g. Sch. molči — v strahu božjem. Nekoliko zdravila ne škodi večasih. „In jejunio et cilicio“, pa pepela na glavo! Tako! Nekoliko za lansko leto tudi! Saj veste, da je bila lani na godovni dan svetlega cesarja Vaša lojalnost taka, kakor letos. „Glas“ nijma sicer pri Vas, g. Sch., „voceam in capitulo“, nič ne dé, zdi se nam, da je dobro, da se domači tički tudi domá dobro poznajo.

Razne vesti.

— *Prilagodljiva sola za učiteljske pripravniče v Kobaridu* je od ministerstva dovoljena. Nekateri učenci bodo dobivali državne stipendije po 50 gl., pomeje na pripravnici pa celo po 200 gl. Za učitelja je dež. nadzornik g. Klodič odločil gospoda Carli-ja uže pri učiteljskem izpitu na pripravnici, katerega je C. naredil z odliko.

— „Slovenska Matica“. Knjige za 1874. l. bodo kmalu dodelane; da se ne bodo knjige komu zastoj dajale, zarad tega prosi odbor slov. Matice vse tiste njene ude in poverjenike, kateri nijso še doslej poslali prineska za 1874. l., naj blagovolé to hitro storiti, ker sicer bi bil odbor prisiljen, da neplačnike izbriše iz zapisnika slov. Matice. Doslej je samo nekaj čez polovico plačanega za 1874. l. — Opomniti se pa mora tudi to, da so nekateri udje uže za več let dolžni.

V imenu odbora
Ivan Tušek, tajnik.

— *Na Predel* so prišli zopet inženirji. Merijo nov načrt za predor, ki bo precej večí od onega po prvem načrtu, pa bo povzel velike ovinké ta-i un-kraj, ter mnogo zljajšal izdelavo ceste, ako se bo delala.

— *Izsuševanje kobariskega močvirja* se začne uže to jesen. Tako se je določilo 8. dan t. m. v Kobaridu, ko je bil tam na razgledu cesarski namestnik baron Pino, namestn. svetovalec Winkler, deželni glavar Coronini i dž. odbornik Pajer. Glede druzega načrta so gospodje obdinarje potolazili z obljubo, da se bo gledalo tudi na njih želje. (Glej dopis od gor. Soče.)

— *V Renčah* so delili pretečeni terek prevzvišeni nadškof sakrament sv. birme. Tak dan je gotovo dan veselja, ker občina vidi svojega višega dušnega pastirja v svoji sredi in povsod je navada, da si ljudje prizadevajo visokemu gostu veselje napraviti. Nekteri Renčani pa so drugih misli bili. V pohujšanje mladine, ki je ravno tisti dan sv. Duha prejela, osnovali so ples blizo cerkve, in so s tem tudi njegovi prevzvišenosti v dejanji pokazali, kar je izustil nekdo „da so časi pasali, ko so ukazovali.“ Slišimo, da ta nezaslišana breztaktnost je delo renškega paše — Pahorji, pri kojega gostilnici je ples bil. — Pametni Renčanje se tega sramujejo. Drugi pot pa naj volijo njega sopet za župana.

Oznanilo.

Da zádostim od več strani razodeti želji, dam na znanje, da se bode odslej prodajal moj

„Ključ za poštevnanje, razštevnanje in metrično mero“ s „pojasnilom“ vred po od 4 na 2 kr. znižani ceni; moja

„Abecednica s podobami za čitanje

in čtetje“ pa po od 30 na 18 kr. znižani ceni.

Kdor naroči naravnost pri meni po 10 iztisov te ali une knjižice, ta prejme na vsakih 10 še 2 iztisa za priveržek.

Naj tukaj pristavim, kar je pisal naš vrli „slovenski Učitelj“ št. 3, stran 44, o moji „Abecednici“, on pravi: „Gosp. And. Žnidarčič, okrajni šolski nadzornik tominskega okraja na Goriškem, je slovenski duhovnik, ki je za napredek narodnega našega šolstva jako unet Lani je bil izdal „ključ za poštevnanje, razštevnanje in metrično mero“, letos je spisal in založil „Abecednico s podobami za čitanje in čtetje“, ktera je morala pisatelja dosti truda a tudi dosti penezev stati, ker vidimo v njej dosti ličnih podob in nekaj na novo ulitih čerk. Knjiga ta je namenjena učiteljem narodnih šol in sploh mladinskim odgojiteljem, tudi očetom in materam, sestavljena je tudi tako, da jo lahko tudi učenci sami rabijo v čitanji. Te vaje so dvojne, edne za mala pismena, druge za velika pismena. Prve vaje, prav kratke, so na 4 straneh poleg podob, druge so na ostalih 19 straneh. Prve vaje obsegajo imena in popise podob ter so razdeljene v toliko poglavji kolikor je podob namreč v 22. Vsako po. glavje ima najpred številko, potem podobo, ime in kratek popis podobe. Ta kratkoča ima to dobro, da pusti učiteljem, odgojiteljem, materam dovolj prostora za svoje dodatke. Pri vsaki podobi se lahko veliko dodá in dopove: Na pr. o „igli“ se lahko dostavi, kaka je, iz česa je, kdo jo izdeluje, čemu se rabi itd. Na dalje: V drugih Abecednikih se nahaja po več strani napolnjenih s samimi zlogi ali z besedami, ki so brez vezila, ki nejso v stavke vezane, ki so kakor kamenje razsutega zida razmetane: To je kaj dolgočasno pusto polje! Takega nejma „Abecednica“, ker ga njena metoda ne potrebuje. „Abecednica“ je postavila na prve strani kazavni poduk, kar imajo drugi Abecedniki na poznejših straneh. „Abecednica“ kaže naj pred v podobi, kar potle v besedi izrazi. Ta pot je naravna, pravilna. Kaj tacega nemajo še Nemci ne, kakor so te podobe, ktere služijo dvojnemu namenu: kazalnemu poduku in izpoznavanju pismen. Mislimo toraj, da bi se moglo slovensko učiteljstvo nove dobe po pravici ponašati s to „Abecednico“. Priporočamo jo najtopleje vsem č. čitateljem našega lista“. — Takó „slov. učitelj“ o glavnem oddelku „Abecednice“, v katerem je metodika podučevanja zapopadena.

Ima pa „Abecednica“ tudi en jeziko-sloven „predgovor“, v katerem je kratka razprava o novih pismenih, tako kratka, da bode le bolj zmožnim razumljiva. Veleučeni slovanski jezikoslovec dr. Miklosič mi piše med drugim to-le: „Ihre Reform kann nur der begreifen, der eine ebenso gründliche Sprachkenntniss besitzt, wie Sie — rari nantes.“ (Vašo pre naredbo razumeti je mogoče le tistemu, ki ima ravno tako temeljito jezikoslovno učenost, kakor Vi). Tedaj priznava slavni gospod profesor Abecedničnemu „predgovoru“ nekako temeljitost, Take lastnosti morajo pač „Abecednico“ priporočati.

A. F. Žnidarčič.

OZGANILO.

prečastiti duhovščini.

V Karol Mailing-ovi tiskarnici prodajajo se vsakovrstni obrazci za *krstne, ženitne in mrtvaške* liste, pole za *krstne, ženitne in mrtvaške* bukve, obrazci za *cerkvene račune* tudi **slovenske** in vse kar spada v področje cerkvenih uradnij pó prav nizki ceni.

Vse je tiskano z novimi črkami na lepem papirji.

Poštna naročila se nemudoma izvršujejo.

SPRIČEVALO

Znanstvenomnenje

gledé lekarničarja gospoda

VILJELM-OVEGA

protiartritičnega, protirevmatičnega

ČAJA

za čistenje krvi.

Kdor ima zapopadek od nezmernege sleparstva, ki se z universalnimi sredstvi v najvejšem času šopiri, lahko si bo razlagal nezapupnost zdravnikov proti takim sredstvom, ter gotovo ne bo smatral to kot pedantično zoprotost zoper novosti, ako zdravnik smehljuje se obrne od lakih skrivnostnih pomočkov. Vendar pa tudi to pravilo ni brez izjeme. In ta izjema nahaja svoje opravičenje in pripoznanje v tistih slučajih, kjer po dejajih konstatirana skušnja in na njo opirajoče se ljudako občno pripoznanje zdravniškemu preiskovanju že pot kaže in je tudi že sodbo izreklo, kar velja ravno o Viljelm-ovem čaju za čistenje krvi. Splošna sodba je namreč naj bolj zanesljivo poročstvo za vrednot kake reči in se je naj lepše oponesla pri Viljelm-ovem čaju za čistenje krvi pri raznoterih revmatičnih bolečinah, pri protinu, podagri, ker ta čaj tudi pri naj bolj zastarelih in ukoreninjenih revmatičnih boleznih in gihtičnih napadih vzroči, da koža zopet delati in popolnoma izhlapljati zamore. Posebno pri vsih revmatičnih, in protinskih boleznih trupla, ktere spremlja mrzlica in vnetje v členih, oteklini itd., pri podagri, bolečinah v križu, v bedrih, kadar po udih trga, pri negibčnosti udov, pri krču v mečah še celo pri zastaranem telesnem zaprtji in hemoroidalnih boleznih se je imenovani čaj vselej kot najboljši pripomoček skazal.

Ta čaj se zamore toraj proti imenovanim boleznim naj gorkejše priporočati.

V BEROLINU meseca januarja 1874.

D. Jan. Müller

(L. S.) medicinalni svetovalec.

Svari se pred ponarejanjem in sleparstvom!

Pri kupovanji naj p. n. občinstvo natanko pazi na mojo postavno zavarovalno marko in firmo, kar je na vsakem zavitku na zunanji strani razvidno, da se s ponarejanjem ne daja zaslepiti.

Pravi Viljelm-ov protiartritičen, protirevmatičen čaj za čistenje krvi dobiva se le iz prve mednarodne tovarne protiartritičnega, protirevmatičnega čaja za čistenje krvi v Neunkirchen-u pri Dunaju, ali v mojih po časopisih naznanjenih zalogah.

En zavitek v 8 oddelkov razdeljen, po zdravniškem naukazu pripravljen, z navodom, kako se rabi v raznih jezikih, velja 1 gld., kolek in pošiljatev 10 sold.

Da ima p. n. občinstvo večo priložnost pravi Viljelm-ov protiartritični in protirevmatični čaj za čistenje krvi kupovati, naznani se, da se dobiva v Gorici v lekarnici A. Franzoni-ita, v Trstu pri Serravallino.